

FINNSAM INFORMATION

FINNSAM – *Finnbygder i samverkan*

Nummer 4 Årgång 16 2010

Nästa FINNSAM-Information utkommer i mars/april 2011. Manusstopp 15 mars 2011.

FINNSAM

För att underlätta samarbete, forskning och samordning av finnskogsaktiviteter startades nätverksorganisationen FINNSAM (Finnbygder i Samverkan) 1992.

Nätverket är öppet för alla som är intresserade av skogsfinnarnas kultur och historia.

FINNSAM arrangerar årligen en vår- och en höstkonferens, där finnskogsområdena turas om att vara värdar. På det sättet får FINNSAM-medlemmarna varje gång stifta bekantskap med ett nytt finnskogsområde i Sverige och Norge.

Vanligtvis arrangeras årligen även en vinterkonferens med arkiv- eller ämnestema.

Regelbundet utskickas medlemsbladet FINNSAM-information, med aktuella rapporter, protokoll och nyheter.

FINNSAM håller också i en mängd skogsfinska projekt, innefattande litteratur, byggnader, släktnamn, släktforskning och mycket annat.

Mer information om FINNSAM hittar du på www.finnsam.org

Plusgironr Sverige

646 27 77-1

Bankkontonr i Postbanken Norge

0533.34.89440

Medlemsavgift 2010 - privatperson och institution/förening: **100** resp. **300 SEK/NOK**

Kassör, ansvarig för forskarkatalog och medlemsregister:

Gunnel Axelsson, Röjdåfors 86, SE 685 97 ÖSTMARK

Tel: (0)560-250 75. E-post: gunnel.axelsson@bredband.net

Skogsfinska bibliografin:

Lars-Olof Herou, Gästgivaregatan 12, SE-771 53 LUDVIKA

Tel: (0)240-169 60. E-post: loherou@gmail.com

Redaktör för FINNSAM Information: Jan-Erik Björk, Sjögrässtigen 4, SE-533 73 KÄLLBY

Tel: (0)510-54 13 04. E-post: janne.bjork1@telia.com

Ledningsgrupp 2010

Mellannorrland

(sammank.) Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN

Tel: (0)23-228 64. E-post: maud@finnbygden.se

(suppl.) Kjell Nordquist, Järbo <kjell.nordqvist@hos.sandnet.se>

Gävle-Dala/Orsa

Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-822 91 ALFTA

Tel: (0)271-101 68. E.-post: finnskogsmuseet@swipnet.se

(suppl.) Barbro Sindler, Falun <barbro.sindler-hult@telia.com>

Bergslagen

Lars-Olof Herou, Gästgivaregatan 12, SE-771 53 LUDVIKA

Tel: (0)240-169 60. E-post: loherou@gmail.com

(suppl.) Kenneth Norrgrann, Uppgränsta 4, 725 93 VÄSTERÅS
<kenneth.norrgrann@telia.com>

Tiveden

Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94 FINNERÖDJA

Tel: (0)584-202 86. E-post: lena.gribing@telia.com

(suppl.) Jan-Erik Björk, Källby <janne.bjork1@telia.com>

Värmland

Kersti Berggren, Torsby Finnkulturcentrum

Tel: (0)560-162 88. E-post: kersti.berggren@torsby.se

(suppl.) Niclas Persson, Torsby <klemmetan@bredband.net>

**Norge södra
Finnskogen**

Birger Nesholen, Norsk Skogfinsk Museum

Tel: +47-900 29 447. E-post: birger@skogfinskmuseum.no

(suppl.) Jan Myhrvold, Gjerdrum <jan@fennia.nu>

Norge norra
Finnskogen

Mary G. Tangen, Nordholt, NO-2429 TØRBERGET
Tel: +47-906 313 84. E-post: oltangen@bbnett.no
(suppl.) Steinar Vermundsdammen, <ste-verm@online.no>

Meddelande från redaktören

Om några månader infaller 215-årsdagen av Carl Axel Gottlunds födelse. Därmed inleddes en för oss "skogsfinnenördar" ovärderlig levnadsbana. Han har som ingen annan beskrivit den kvardröjande skogsfinnska kulturen i mellersta Sveriges finnskogar/finnmarker. Genom främst sina dagböcker från 1817 års och 1821 års resor lämnar han ögonblicksbilder från såväl herrgårdshem och prästgårdar som rökstugor och kojor. Utan hans uppteckningar av traditioner, gårdshistoria och släktnamn har mycket av skogsfinnska kultur förblivit okänt för oss.

Gottlund skulle senare komma att ägna en mycket stor del av sitt liv till kamp för den skogsfinnska befolkningen och dess villkor i Skandinavien. Han höjde dess självkänsla, vilket på sitt sätt kanske får betraktas som hans kanske viktigaste gärning.

Det finns ett mycket omfattande material bevarat efter honom vid olika institutioner i Helsingfors. Hösten 2008 hade jag förmånen att tillsammans med Seppo Remes tillbringa fem dagar i sådana arkiv och museér. Vi fotograferade främst material som inte skulle digitaliseras genom institutionernas försorg, bl.a. släktnamnsförteckningar, brev och utredningar. Det skulle bli flera tusen bilder, när vi var klara med vår uppgift.

Gottlund har med viss rätt blivit anklagad för dokumentstölder. Jag kan inte försvara detta förfarande, men är samtidigt övertygad om att handlingarna inte har överlevt till vår tid om de inte hade "tagits om hand" av honom. Det var ett stort ögonblick för mig när jag kunde ta del av Henrik Tomassons Häkkinens i Rattsjöberg bouppteckning från år 1669. Om det inte varit för Gottlund hade översättningen med dess fel fått stå kvar i 1817 års dagbok. Nu kunde jag med originalhandlingen som grund i en artikel i Finnkultur rätta till förhållandet. Gottlunds material i digitaliserad form finns till handa hos Seppo och mig för intresserade. Väl mött i Gottlunds värld!

* * *

Innehållet i detta nummer:

- Vinterkonferens den 18-20 februari 2011 inställd!
- Hembygdshelg på Historiska museet
- Interreg-projektet, Kersti Berggren
- Nyheter i korthet
- Vårkonferens den 27-29 maj 2011
- Projekt finnskogarna.com

Utan er medverkan blir det inget informationsblad. Jag ser med glädje fram emot era bidrag till nästa nummer.

Jan-Erik Björk

Redaktör

Vinterkonferensen den 18-20 februari 2011 är inställd!

Den planerade vinterkonferensen vid Nordiska museet ställs in. Planeringsgruppen har lagt ner ett stort arbete på planeringen av konferensen. Gruppen lämnade tidigt in en ansökan om att få se samlingarna mm. Men gruppen fick tyvärr för några veckor sedan ett negativt besked. Nordiska museet hänvisar i sitt svar till att man håller på att flytta stora delar av samlingarna till nya magasin. De har därför inte möjlighet att rekvirera fram föremål för visning. Vi är däremot välkomna att ta del av deras arkiv.

Maud Wedin

Sida ur Henrik Tomassons Häkkinens bouppteckning

Hembygdshelg den 23-24 oktober på Historiska museet

Helgen den 23-24 oktober 2010 anordnade Sveriges Hembygdsförbund Hembygds Helg på Historiska Museet i Stockholm.

Hembygdsrörelsen, dvs. de lokala hembygdsföreningarna och hembygdsförbunden i de olika länen, var inbjudna att presentera sin bygd och sin verksamhet. Det hölls ett antal samlingar kring olika aktuella ämnen, bl. a med medverkan av kulturministern och den som ville kunde få specialvisningar av föremål från sin egen hembygd, som för närvarande inte är utställda. Det fanns också möjlighet till rådgivning i allt från byggnadsvård till rätt handhavande av gamla bilder och moderna resurser för släktforskning.

I Fågelsjö hembygdsförenings monter var även FINNSAM representerat och det märktes ett stort intresse hos besökarna för frågor kring finnmarken och släktforskning. Förhoppningsvis har det redan blivit några fler besök på de skogsfinska webbsidorna, kanske får FINNSAM någon ny medlem och förhoppningsvis har vi också fler besökare att vänta till våra intressanta bygder.

Eva Jernqvist

En levande Finnskog – vårt felles ansvar Lägesrapport september 2010

"En levande Finnskog – vårt felles ansvar" har Under sommaren aktivt medverkat vid öppna visningar/workshops på två finngårdar där restaureringsarbeten pågår: Lindalstorpet i Grue kommun och Ritamäki i Torsby kommun. På Lindalstorpet ska den gamla rökstugan återställas och en stor del av arbetena har utförts av finska arkitektstudenter i samarbete med Norsk Skogfinsk Museum. På Ritamäki byter man ut skadat timmer i logen och på rökstugan. Den 15 september blir det också visning av arbetet med att restaurera den unika dubbelrökugnen i bastun på gården Nedre Øieren i Kongsvinger kommun. Den ska inom kort förklaras som byggnadsminne och blir då den enda skogsfinska byggnaden i Norge med denna status. Genom arbetena, där gamla hantverksmetoder och traditionella material används, får vi stor kunskap som kommer fastighetsägare och andra till del. Dokumentationen arkiveras för framtiden och kommer också att publiceras, bland annat i projektets slutrapporter 2011.

De pågående inventeringarna av skogsfinsk bebyggelse pågår för fullt och ger oss värdefull kunskap om vad som finns kvar, var byggnaderna finns och i vilket skick de är. Vi prioriterar gårdar med skogsfinska karaktärsbyggnader, men även andra kommer med. För vissa gårdar upprättar vi byggnadsvårds- och skötselplaner. Samtliga fastighetsägare får kostnadsfritt skriftlig dokumentation om sin byggnad. Alla uppgifter läggs in i offentliga databaser. Resultaten från inventeringarna kan vara ett underlag för kommuner och myndigheter i deras arbete med bevarande- och förvaltningsfrågor, områdesplaner och kulturmiljöprogram. Den samlade kunskapen blir en del av vidareföringen av projektet och ett av underlagen för fortsatt arbete efter projektiden.

Nu har vi börjat det spännande arbetet med en ny bok som ska presentera skogsfinska besöksmål i främst Värmland, Dalarna och Hedmark, men även delar av Gästrikland och Örebro. Boken ska vara klar under sommaren 2011. Redaktionen som består av Suzanne Palmquist och Kersti Berggren, Torsby Finnkulturcentrum samt Dag Raaberg, Norsk Skogfinsk Museum. För närvarande pågår arbetet med att kontraktera en författare, anbudsfrågan har gått till 5 st. Alla bilder tas av Värmlands Museums fotograf Lars Sjöqvist och boken kommer att ges ut i Torsby Finnkulturcentrums skriftserie.

Kontakt:

Projektledare Suzanne Palmquist, +46 (0)70 270 63 16

E-post: suzanne.palmquist@torsby.se

www.varmlandsmuseum.se

Projektkoordinator Hans Johnsson, +47 94 86 08 23

E-post: hans.johnsson@hedmark.org

www.hedmark.org

Nyheter i korthet

- **Kolonisationen av Karlskoga.** Våren 2010 presenterade Martin Andersson en C-uppsats i historia rörande kolonisationen av Karlskoga, med underrubriken "Bebyggelse och befolkning 1540 – 1620". Författarens övergripande syfte har varit att undersöka befolkningens storlek i Karlskoga socken. En del av uppsatsen berör den finska invandringen och hertig Karls betydelse för denna. Flera referenser görs till för oss kända namn som Gabriel Bladh, Richard Broberg, Sven Lönborg och Peter Olausson.
- **Slutrapporten Finnmarkens Miljö & Kulturarv.** I slutet av våren 2010 lämnades slutrapporten om förstudieprojektet "Finnmarkens Miljö & Kulturarv", där finnmarkens hembygdsförening/Kroktorps är stödmottagare. Projektet var inriktat på att inventera, kartlägga och dokumentera finnbosättningarna på Nås, Järna och Äppelbo finnmark. Man har pekat på att framtiden för skogslän och glesbygd på många sätt ligger i turism och upplevelsebaserade näringar. Det är också viktigt att inventera, synliggöra och i viss mån bevara den skogsfinska kulturen och dess yttringar. Resultatet av förstudien kommer nu att ligga till grund för inventeringsplanering, inför huvudprojektet.
- **Skrivelse till Länsstyrelsen i Dalarna om vindkraft.** Den planerade utbyggnaden av vindkraften i Svartnäs berörs i en skrivelse till Länsstyrelsen i Dalarna. Det är Tomas Franklin, Kjell Söderlund med flera som står bakom ett antal frågor om vindkraftens påverkan i olika avseenden som arbetsmiljö, hälsa, säkerhet, naturvärden mm.
- **DNA-tester av välkända skogsfinska släkter pågår.** Jan Myhrvold är koordinator för ett pågående projekt om DNA-tester av skogsfinska släkter. Projektet bedrivs inom ramen för Family tree DNA Forrest Finns. Åtskilliga personer har låtit testa sig och uppvisar anor från bl.a. släkterna Kahilainen, Kähköinen, Lehmoinen och Tysk Paalainen. I annat sammanhang pågår tester kring släkter som exempelvis Honkainen, Hämläinen, Liukkoinen, Mullikka och Porkka.

Det ska bli intressant att följa dessa projekt som i en mening revolutionerar den skogsfinska släktforskningen.

- **Mindre resurser vid Torsby finnkulturcentrum.** Under hösten blev det känt att Torsby finnkulturcentrum har fått minskade resurser. Det hänger samman med genomförandet av en ny organisation för Värmlands museum. Antalet anställda vid centrat minskas; Inga-Greta Lindblom och Tellervo Zetterberg har sagts upp. Centrat får en delvis ändrad inriktning med satsning på kulturturism och kunskapsproduktion. Det innebär att Värmlands Museum inte längre kommer att driva släktforskning, arkiv och bibliotek på Finnkulturcentrum. En byggnadsantikvarie får en permanent placering i Torsby.

Det är en neddragning som lär få mycket stora konsekvenser för verksamheten rörande den skogsfinska kulturen i västra Värmland. Även framtiden för Richard Brobergs arkiv är ovisst.

Jan-Erik Björk

Vårkonferensen den 27-29 maj i Grythyttan

Planeringsgruppen bestående av Åke Granberg, Lars-Olof Herou, Seppo Remes, Aulis Syväjärvi och Jan-Erik Björk har kommit en bit på väg beträffande planeringen av konferensen. Programmet kommer att bestå av utflykter, föredrag och studiebesök under gemytlig samvaro. Vi planerar bl.a. för utflykter till Björskogsnäs, vilket är ett naturreservat och Skräddartorp, en gammal bergsmansgård, men i grunden en skogsfinsk bosättning. På programmet står också föredrag om skogsfinsk kolonisation och skogsfinska släktnamn i området. I planeringen ingår vidare att anordna en stadsvandring i Grythyttan. Platsen för förläggningen är inte klar ännu, men vi har förhoppningar om Loka brunn.

Slutligen hålls årsmöte med medlemmarna i FINNSAM.

Anmälan med preliminärt program kommer att finnas med i nästa nummer av FINNSAM-information.

Jan-Erik Björk

Projektet Finnskogarna.com

Två förstudier har under år 2008-2009 undersökt möjligheterna att göra finnskogarna till ett värdefullt varumärke för de turistföretag som finns på eller verkar i finnskogsområden.

Genom förstudierna har ett antal företag gått samman och påbörjat produktutveckling och paketering av *Skogsfinska Upplevelser*.

Ludvika kommun tar nu ansvar för ett brett partnerskap där företag i Mellansverige ska utveckla nya affärer genom att profilera skogsfinsk kultur och historia. Projektet ska skapa lönsamt samarbete kring finnskogsturism genom att koppla ihop företagen med varandra och gentemot marknaden.

Projektets Mål

Under projektperioden 2010-2012 ska

- Utvecklas 200 nya bokningsbara paket, *Skogsfinska Upplevelser*, därav 100 miljö- och kvalitetscertifierade
- 90 företag ha deltagit i projektet, av dessa ska 15 företag bli miljö- och kvalitetscertifierade
- 10 nya företag skapas, därav 5 miljö- och kvalitetscertifierade
- 6 spetsföretag skapas, vars *Skogsfinska Upplevelser* omsätter minst 500.000 kronor årligen
- 75% av de medverkande företagen fått för dem nya, idag existerande marknadsföringskanaler
- 2-3 nya internationella kontakter ha upparbetats för inkommande natur- och kulturturism baserat på entreprenörer i området med utländsk härkomst

Läs mera på finnskogarna.com

Dalarnas domböcker nu digitaliserade

En liten grupp inom FINNSAM tog för drygt 2 år sedan initiativ till digitalisering av Dalarnas första domböcker. Avsikten var att söka igenom domböckerna efter uppgifter om skogsfinnar. I uppdraget ingick att tillgängliggöra de serier som innefattade hela Dalarna. Leif G:son har sedan svarat för fotograferingen av de berörda domböckerna. Arbetet är nu slutfört. Serie I av Kopparbergs läns häradsrätts arkiv utgör också de äldsta, unika domböckerna för Dalarna. Bilderna är kopierade till DVD och kan köpas hos Leif G:son Nygård till rabatterat pris för FINNSAM-medlemmar, se nedan. Priset inkluderar pack och porto.

ULA, Kopparbergs läns häradsrätts arkiv (KLHA), Serie I; Hela Dalarna, AI, vol. 1-11(12), 1544-1619 (1621). 5 316 färgbilder på 2 DVD, pris 375 kr

RA, Svea Hovrätt, Advokatfiskalens arkiv, Häradsrätten renoverade domböcker; Kopparbergs län, vol. 1, 1602-1642. 2 176 färgbilder på 1 DVD, pris 150 kr

RA, Svea Hovrätt, Advokatfiskalens arkiv, Häradsrätten renoverade domböcker; Kopparbergs län, vol.2 och 2a, 1636-1641 resp. 1638. 1 620 färgbilder på 1 DVD, pris 150 kr

Bilderna är kvalitetssäkrade för bästa möjliga skärpa.

DVD: a kan köpas av Leif G:son Nygård
Tel 019-507 00 05 eller 0703-58 61 80
Epost lepoemo@hotmail.com
Hemsida <http://blog.bahnhof.se/wb375135>

Jan-Erik Björk

Du har väl inte glömt att betala medlemsavgiften?

Styrelsen vill påminna om att du riskerar att gå miste om värdefull information mm om du inte betalar din medlemsavgift.

För **endast 100 kr** som privatperson blir du medlem i ett stort nätverk för intresserade av skogsfinsk kultur och kan ta del i dess aktiviteter.

Jan-Erik Björk

Nya projekt?

Inom FINNSAM pågår sedan en tid diskussioner om några nya tänkbara projekt.

Det ena gäller **insamling av ortnamn/stedsnavn med skogsfinsk bakgrund**. I områden där finnar bosatte sig uppstod också en specifik ortnamnsbildning. Namnen på de stora sjöarna, älvarna, bergen och myrarna var vid tiden för finnarnas ankomst redan namnsatta. Därför skulle finnarna i första hand sätta sin namnprägel på det lokala landskapet. Flera forskare har berört de finska ortnamnen, vissa fall i vetenskapliga verk såsom Tuula Eskelands "Fra Diggasborrå til Diggasbekken". Maud Wedin har kartlagt en avsevärd mängd ortnamn främst norr om Dalälven. I övrigt finns det gott om ortnamnsförekomster i olika lokala verk om den skogsfinska kulturen. Men det saknas en total sammanställning av de olika områdenas ortnamn. Tanken är att FINNSAM skulle kunna ta initiativ till och genomföra ett sådant projekt.

Myren Ampioso söder om Mörtnäs i Nås socken.

Det andra projektet som diskuteras skulle avse någon sorts **Generalregister över skogsfinsk bosättning**. Projektet påminner till sin karaktär i stora delar om det föregående. Olika författare har i olika verk beskrivit uppkomsten och utvecklingen av kolonisationen i olika områden. Man har behandlat olika aspekter som upptagning, beskattning, befolkning, familjer, byggnader, släktnamn etc. Men vissa finnbygder har inte behandlats överhuvudtaget. I likhet med ortnamnsprojektet saknas emellertid en geografiskt allomfattande beskrivning av kolonisationen. FINNSAM kan ha en stor uppgift i drivandet av en sådan kartläggning.

Peckosgården i Bingsjö

Ett tredje projekt gäller **revision av boken "Det skogsfinska kulturarvet"**. Boken som gavs ut redan 2001 har varit uppskattad för sin breda beskrivning av den skogsfinska kulturen. En av bokens största förtjänster har varit att man har gjort upp med gamla vanföreställningar om den skogsfinska kolonisationen och kulturen. Boken är nu slutsåld. Men efterfrågan har varit stor och många driver på för en ny reviderad upplaga.

Jan-Erik Björk

Segersteds samling

Skogsfinnarna i Skandinavien

FINNSAM

Segersteds samling. Skogsfinnarna i Skandinavien
finns att köpa hos

Torsby Finnkulturcentrum, Torsby finnkulturcentrum@torsby.se

Solør-Värmland Finnkulturörening arne.vannevik@telia.com

Finnskogsmuseet, Alfta finnskogsmuseet@swipnet.se

Norsk Skogfinsk Museum, Svullrya, post@skogfinskmuseum.no

Jan Myhrvold, Gjerdrum, jan@fennia.nu

Mary G Tangen, Tørberget, oltangen@bbnett.no

Nu lägre pris, ca 200 kr + ev porto